

ПРОГРАМА

гуртка моделювання іграшок-сувенірів

Основний рівень

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Моделювання іграшок-сувенірів — це залучення дітей до народних традицій і художньої культури українського народу в процесі творчої діяльності.

Програма гуртка моделювання іграшок-сувенірів розрахована на роботу з учнями молодшого та середнього шкільного віку. Програма перед-бачає навчання дітей у групах основного рівня і розрахована на два роки навчання. Перший рік навчання — 144 год, другий — 216 год, відповідно 4 та 6 год на тиждень.

Метою програми є формування компетентностей особистості у процесі технічної творчості.

Основні завдання полягають у формуванні таких компетентностей:

— *пізнавальної*: ознайомлення з різними матеріалами, інструментами, техніками виготовлення іграшок-сувенірів;

— *практичної*: вироблення трудових вмінь, навичок обробки матеріалів, роботи з інструментами, засвоєння технологій виготовлення іграшок-сувенірів;

— *творчої*: формування творчої особистості, її художнього смаку, пізнавального інтересу, творчої уяви, фантазії, задоволення потреб особистості у творчій самореалізації; емоційний, фізичний та інтелектуальний розвиток;

— *соціальної*: розвиток стійкого інтересу до мистецтва свого народу, його історії та традицій; виховання позитивних якостей емоційно-вольової сфери (самостійність, наполегливість, працелюбство тощо), добро-зичливості й товаришкості у ставленні до інших, вміння працювати в колективі.

Програмою передбачено теоретичні й практичні заняття. При викладанні теоретичною матеріалу використовуються такі методи роботи як розповідь, яка супроводжується показом репродукцій, бесіди з переглядом і аналізом зразків сувенирів.

На заняттях основний час надається практичній роботі. До неї входить виготовлення шаблонів моделей іграшок, розробка нових конструкцій, розкрій тканини, пошиття (плетіння) та оздоблення виробів.

Під час навчання учні поступово опановують різноманітні техніки виготовлення сувенирів. Вони оволодівають новим рівнем знань на

основі раніше одержаних відомостей.

25
6

На першому році навчання учні ознайомлюються з іграшкою як одним із видів українського народного мистецтва, вчать працювати з різними матеріалами та інструментами. У процесі навчання учні набувають практичних навичок у виготовленні шаблонів, читанні схем, підборі та розкрії текстильних матеріалів, пошиві й оздобленні сувенірів. Вивчають правила техніки безпеки під час роботи з різними матеріалами та інструментами.

На другому році навчання учні ознайомлюються з більш складнішими технологіями виготовлення іграшок-сувенірів. Тому вони не тільки закріплюють набуті навички та вміння, а й здобувають нові. Гуртківці самостійно працюють із кресленнями, виготовляють об'ємні іграшки, опановують елементи конструювання лялькового одягу.

Увесь навчальний процес має творчий і виховний характер. Діти вчать проектувати і створювати свої іграшки та вироби для практичного вжитку: оформлення закладу, житлових кімнат, використання в побуті.

Працюючи над колективними завданнями, учні також виконують окремі частини спільної композиції. Це дуже згуртовує групу; діти розуміють, що від роботи кожного залежить кінцевий результат. Колективна робота виховує в дітей дружні взаємовідносини, почуття взаємодопомоги.

Робота в гуртку тісно пов'язана з народним мистецтвом, тому учні під час навчання знайомляться з історією української іграшки, найвідомішими народними промислами, такими як вишивка, бісероплетіння, писан-карство.

Програма інтегрує знання гуртківців із різних областей знань: креслення, технології, історії, що суттєво доповнює варіативну частину шкільної програми з трудового навчання. Заняття в гуртку відкривають широкі можливості для професійної орієнтації учнів.

Для естетичного виховання учнів, розширення їх світогляду велике значення мають екскурсії в музеї, на виставки декоративно-ужиткового мистецтва, зустрічі з народними майстрами.

Для більш успішного засвоєння матеріалу на заняттях необхідно використовувати дидактичний матеріал: яскраві плакати із зображенням іграшок і кресленнями до них, зразки іграшок, різноманітні ілюстративні й фотоматеріали, вироби народних майстрів.

Контроль за засвоєнням гуртківцями даної програми здійснюється через поточні перевірки знань та умінь впродовж усього навчання і з урахуванням результатів участі в конкурсах і виставках різних рівнів.

Програма гуртка моделювання іграшок-сувенірів може використовуватись під час організації занять у групах індивідуального навчання, які організуються відповідно до «Положення про порядок організації індивідуальної та групової роботи в позашкільних навчальних закладах».

Програма є орієнтовною. Керівник гуртка може вносити зміни та

до-повнення у зміст програми, плануючи свою роботу з урахуванням інтересів гуртківців, стану матеріально-технічної бази закладу.

Розподіл годин за темами — орієнтовний. Темі подані в порядку зростання складності матеріалу. Керівник гуртка, враховуючи підготовку дітей, може сам визначити, скільки годин потрібно для опанування тієї чи іншої теми і внести відповідні корективи до програми.

ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН

№	Розділ, тема	Кількість годин		
		усяго	теоретичні	практичні
1	Вступне заняття	2	2	–
2	Українська народна іграшка	16	2	14
3	Сувеніри-прикраси з бісеру	14	1	13
4	Іграшки з тканини	66	8	58
5	Народна вишивка	10	1	9
6	В'язання сувенірів гачком	22	2	20
7	Суспільно корисна праця	6	–	6
8	Екскурсії, конкурси, свята, виставки	6	6	–
9	Підсумкове заняття	2	2	–
Разом		144	24	120

ЗМІСТ ПРОГРАМИ

1. Вступне заняття (2 год)

Значення праці в житті людини. Ознайомлення з програмою роботи гуртка. Демонстрація зразків саморобних іграшок.

Правила поведінки учнів під час занять і під час перерви. Інструменти, матеріали та пристрої, необхідні для роботи. Правила безпеки праці.

2. Українська народна іграшка (16 год)

Історичні дані про іграшку. Національні традиції виготовлення іграшок. Фольклорна лялька, її роль у культово-обрядових діях нашого народу. Побут і житло у фольклорі.

Поняття про матеріали та інструменти для виготовлення іграшок-сувенірів. Технологія виготовлення української народної іграшки.

Практична робота. Виготовлення вузлової ляльки та іграшок із солоного тіста. Виготовлення закладок і сувенірів-мініатюр.

3. Сувеніри-прикраси з бісеру (14 год)

Сувеніри-прикраси з бісеру, їхнє призначення та види. Матеріали та інструменти, необхідні для виготовлення сувенірів із бісеру.

Різноманітність технік і технологія виготовлення виробів із бісеру визначення довжини нитки, способи закріплення ниток на початку та наприкінці роботи, способи нанизування. Поєднання кольорів при нанизуванні. Робота за схемами.

Практична робота. Виготовлення декоративних прикрас із бісеру («квітка», «метелик»).

Виготовлення сувенірів, прикрашених бісером: кулони, браслети із шкіри й хутра.

4. Іграшки з тканини (66 год)

Іграшки з тканини, їх призначення та властивості. Поняття про виго-товлення іграшок з тканини ручними швами.

Загальні дані про тканину. Види тканин, їхнє застосування й призна-чення. Правила виконання ручних робіт. Ручні шви. Шаблони, правила їх виготовлення. Збільшення та зменшення креслення по клітинах.

Практична робота. Виконання зразків ручних швів (петельний шов, косий стібок через край, шви «назад голку» та «вперед голку»). Виго-товлення голечниці. Копіювання малюнка, виготовлення шаблонів.

Технологія виготовлення іграшок із тканини ручними швами. Вибір і замальовка моделі іграшки.

Правила роботи з викрійками й виготовлення шаблонів за ними. Роз-кроювання деталей іграшки та послідовність її виготовлення. Техніка безпеки при роботі з ножицями, голками, електропраскою.

Види і правила оздоблення іграшок. Виготовлення оздоблювальних елементів (помпон, шнур).

Практична робота. Виготовлення виробів побутово-ужиткового призначення: кухонних прихваток, настінних кишеньок, грілок на завар-ний чайник тощо.

Виготовлення іграшок за зразками і задумом гуртківців.

Поняття про виготовлення іграшок із застосуванням шаблонів геомет-ричних фігур (конуса, кулі, овалу, трикутника). Робота з креслярським інс-трументом.

Поняття про ескіз. Розробка іграшок за власним задумом.

Практична робота. Виготовлення і практичне застосування шабло-нів геометричних фігур для іграшок.

Виготовлення іграшок на основі двох кульок («курчатко», «ведмедик» та ін.). Виготовлення іграшок для лялькового театру.

5. Народна вишивка (10 год)

Українська народна вишивка, її історія. Характерні особливості виши-вок різних регіонів України. Значення та символіка кольору.

Поняття про орнамент. Технологія ручного вишивання: підготовка тканини, інструментів, пристроїв, добір ниток.

Перенесення візерунка, техніка виконання швів («хрестик», «качалочка») *Практична робота.* Виготовлення зразків різноманітних вишивок.

Виготовлення листівок до свят.

6. В'язання сувенірів гачком (22 год)

Поняття про в'язані сувеніри. Основи в'язання гачком. Умовні позна-чення. Плетіння різноманітних елементів: ланцюжок-основа, стовпчик без накиду, стовпчик з одним і більше накидами, дужки з повітряних петель, кільце.

Поняття про схеми. Записування узорів.

Збільшення і зменшення кількості стовпчиків. Принцип плетіння кола, квадрата.

Практична робота. В'язання різних зразків візерунків. В'язаний су-венір: «мишка», «сонечко», «зайчик» та ін.

25

9

7. Суспільно корисна праця (6 год)

Виготовлення іграшок для ярмарків, виставок, дитячого будинку.

8. Екскурсії, конкурси, свята, виставки (6 год)

Екскурсії на фабрику іграшок, виставки декоративно-ужиткового мистецтва. Участь у різноманітних конкурсах, виставках. Організація та проведення різноманітних масових заходів. Святування Нового року, Днів іменинника, інших свят.

9. Підсумкове заняття (2 год)

Підведення підсумків роботи гуртка за рік. Виставка робіт гуртківців.

Основний рівень, другий рік навчання

ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН

№	Розділ, тема	Кількість годин		
		усяго	теоретичні	практичні
1	Вступне заняття	3	3	–
2	Іграшки з бісеру	18	2	16
3	Іграшки з тканини	6	1	5
4	Художня аплікація з тканини	27	2	25
5	М'яка іграшка	54	6	48
6	Національна лялька	42	5	37
7	Писанковий розпис	15	1	14
8	В'язання сувенірів на спицях	24	2	22
9	Суспільно корисна праця	12	–	12
10	Екскурсії, конкурси, свята, виставки	12	12	–
11	Підсумкове заняття	3	3	–
Разом		216	37	179

ЗМІСТ ПРОГРАМИ

1. Вступне заняття (3 год)

Мета і зміст роботи гуртка на рік. Ознайомлення зі зразками, виготовленими гуртківцями і керівником улітку. Матеріали, інструменти та прилади, необхідні для роботи. Повторення правил поведінки в лабораторії, правил дорожнього руху й протипожежної безпеки.

2. Іграшки з бісеру (18 год)

Технологія виготовлення об'ємних іграшок з бісеру. Добір матеріалів. Умовні позначення на викрійках. Підготовка шаблонів, каркасів для іграшок-сувенірів. Викрювання деталей. Послідовність з'єднання деталей іграшки.

26

0

Виготовлення дрібних деталей. Підбір бісеру за розміром і кольором. Техніка безпечної роботи з інструментами.

Практична робота. Виготовлення об'ємних іграшок з бісеру.

3. Іграшки з тканини (6 год)

Поняття про виготовлення іграшок із тканини на швейній машині. Підготовка машини до роботи: добір і установка машинних голок, регулювання натягу ниток, намотування ниток на шпульку.

Техніка безпеки, санітарно-гігієнічні вимоги при роботі на швейній машині: робоча поза, освітлення та ін. Машинні шви, їх виконання.

Практична робота. Робота на швейній машині без ниток. Підготовка машини до роботи. Виконання машинних швів: зшивного, запошивного, настрочного.

4. Художня аплікація з тканини (27 год)

Аплікація з тканини, її види. Підбір тканини за фактурою і кольором. Композиція та оздоблювальні елементи. Розробка ескізу. Виготовлення шаблонів. Перенесення малюнка на тканину. Розкрій деталей аплікації. З'єднання та наклеювання деталей на підоснову.

Печворк, види й технологія виготовлення. Сувеніри з клаптиків міцних тканин, драпу, шкіри.

Практична робота. Виготовлення картин-панно, декоративних сумок, килимків.

5. М'яка іграшка (54 год)

Поняття про м'які іграшки з різноманітних матеріалів. Текстильні матеріали та правила їх комбінування при виготовленні об'ємних іграшок.

Технологія виготовлення іграшки. Підготовка шаблонів і розкрій деталей іграшки. Посадження ручних й машинних робіт. Використання каркасів при виготовленні м'якої іграшки, їх види. Матеріали для набивання іграшки. Правила набивання деталей іграшки.

Фурнітура та її виготовлення. Оформлення іграшки згідно з ескізом. *Практична робота.* Виготовлення м'яких іграшок із різноманітних матеріалів.

6. Національна лялька (42 год)

Національна лялька із текстильних матеріалів. Виготовлення ляльки та регіональні особливості її оформлення. Поняття про український народний костюм, його елементи, вишивка. Елементи конструювання одягу для ляльок. Виготовлення сукні. Оздоблення одягу.

Практична робота. Виготовлення національної ляльки. Креслення деталей ляльки, розкрій та зшивання деталей. Виготовлення волосся. Оформлення обличчя ляльки.

Виготовлення українського народного костюму для національної ляльки. Обмірювання ляльки, побудова найпростіших викрійок

одягу на неї. Пошиття лялькового одягу. Виготовлення українського костюма (со-рочка плахта, віночок).

7. Писанковий розпис (15 год)

Історичні дані про виникнення писанкового розпису в Україні. Осно-ви символіки та композиції.

26

1

Технологія розпису писанок на основі геометричних і рослинних орнаментів. Матеріали, інструменти, обладнання. Техніка безпеки.

Практична робота. Виконання писанкового розпису. Розпис писанок за композицією, характерною для свого регіону.

8. В'язання сувенірів на спицях (24 год)

В'язання на спицях. Матеріали та інструменти. Основи плетіння й обробки полотна: набір петель початкового ряду, лицьова і виворотна пет-лі, накиди, крайні петлі.

Поняття про зразок. Ажурне та декоративне в'язання. Розрахунок петель. Умовні позначення на схемах.

Практична робота. виготовлення в'язаних сувенірів на спицях.

9. Суспільно корисна праця (12 год)

Виготовлення іграшок для ярмарків, виставок, дитячого будинку.

10. Екскурсії, конкурси, свята, виставки (12 год)

Екскурсії на фабрику іграшок, виставки декоративно-ужиткового мистецтва. Участь у різноманітних конкурсах, виставках. Організація проведення різноманітних масових заходів. Святування Нового року Днів іменинника, інших свят.

11. Підсумкове заняття (3 год)

Підведення підсумків роботи гуртка за рік. Виставка робіт гуртківців

ПРОГНОЗОВАНИЙ РЕЗУЛЬТАТ

Учні мають знати:

- українські національні традиції, національний костюм;
- історію народної іграшки;
- основні властивості кольорів;
- орнамент, його різновиди;
- принципи розкрою деталей;
- способи збільшення та зменшення малюнка;
- властивості різних текстильних матеріалів;
- способи з'єднання тканин;
- види декоративного оздоблення виробів;
- прийоми в'язання гачком і на спицях;
- умовні позначення на схемах;
- інструменти для ручної праці;
- правила техніки безпеки при роботі з колючими та різальними інструментами.

Учні мають уміти:

- підбирати для іграшок-сувенірів тканини за фактурою і кольором
- виконувати ручні та машинні шви:
- виконувати збільшення й зменшення малюнка по клітинах;
- користуватись кресленнями;

— виконувати ескіз сувеніра;

26

2

- виготовляти шаблони деталей іграшки;
- виконувати розкрій;
- виготовляти оздоблювальні елементи;
- добирати пряжу та гачок (спиці) для в'язання сувенірів;
- читати і записувати схеми узорів;
- готувати швейну машину до роботи.

ОРІЄНТОВНИЙ ПЕРЕЛІК ОБЛАДНАННЯ ДЛЯ РОБОТИ ГУРТКА МОДЕЛЮВАННЯ ІГРАШОК-СУВЕНІРІВ

Матеріали	К-сть	Матеріали	К-сть
Бісер	20 наборів	Нитки бавовняні	20 кг
Блискавки різні	20 шт.	Нитки кольорові	60 шт.
Ватин	20 м	Нитки муліне	100 мотків
Велюр	10 м		20
Ґудзики різні	60 шт.	Нитки різнокольорові	упаковок
Ґумова стрічка	2 мотки	Нитки синтетичні	20 кг
Дріт (Д-1,5–2,5 мм)	40 м	Нитки швейні № 30,	50 шт.
		40	20 кг
Калька для олівця	2 рулони	Нитки шерстяні	20 кг
Клей «Бут екс»	10 банок	Нітрофарби для	
Клей «Момент»	20 банок	шкіри	20 наборів
Клей ПВА	10 шт.	Обрізки шкіри	
Кольорові стрічки	5 упаковок	натуральної	10 м
Крейда для дошки	1 к-т	Папір міліметровий	2 рулони
Крейда для розкрою	10 шт.	Синтепон	20 м
Моток ліски	20 шт.	Синтетичний	
Набір ниток	10 к-тів	трикотаж	10 м
Набір стеклярусу	20 к-тів	Тасьма	5 к-тів
	упаково	Тканина для	
Нитки «Ірис»	20 к	вишивання	
	упаково	хрестиком (канва)	20 м
Нитки «Штопка»	20 к	Тканина льняна	20 м
Нитки акрилові	20 к-тів.	Фломастери	20 наб.
		Фурнітура різна	1 упаковка
		Хутро штучне	10 м.
Прилади та пристосування	К-сть	Прилади та пристосування	К-сть
Гачки різних розмірів (Ø 2–5 мм)	20 к-тів	Настільні лампи для швейних машин	20 шт.
Голка для бісеру	40 шт.	Ножиці «зигзаг»	2 шт.
Голка звичайна	20 шт.	Ножиці побутові	20 шт.
Голки трикотажні	20 к-тів	Ножиці швейні	20 шт.
	40	П'яльця різного діаметра	6 шт.
Голки швейні	наборів		

Дошка для прасування	4 шт.	Пензлики № 1, 2, 3	20 шт.
Косинець класний	5 шт.	Підставка під праску	6 шт.
Кусачки	2 шт.	Пінцет	20 шт.
Лекало	20 шт.	Плоскогубці	2 шт.
Лінійка дерев'яна 1000 мм.	5 шт.	Праска електрична з терморегулятором та парозвужувачем	1 шт.
Лінійка закрійника	5 шт.	Спиці різних розмірів (∅ 2–5 мм)	20 к-тів
Лінійка масштабна	20 шт.	Стрічка сантиметрова	20 шт.
Машинка швейна побутова з електричним приводом	5 шт.	Циркуль класний	1 шт.
Наперсток	20 шт.		

26

3

Прилади та пристосування	К-сть	Прилади та пристосування	К-сть
Шпильки в'язальні	20 шт.	Шпильки швейні	упаковка ¹
Друковані таблиці, плакати	К-сть	Друковані таблиці, плакати	К-сть
Види плетіння	1 к-т	Схеми плетіння виробів із бісеру	20 наборів
Вишивка бісером	1 к-т	Обробка деталей в'язаних виробів	1 к-т
Плетіння бісером	1 к-т	Правила техніки безпеки	1 к-т
Зразки машинних швів	10 к-тів		
Зразки ручних швів	10 к-тів		
Картки для індивідуальної роботи	К-сть	Картки для індивідуальної роботи	К-сть
Зразки в'язаних деталей та виробів	20 наборів	Зразки машинних швів	10 к-тів
		Зразки ручних швів	10 к-тів

БІБЛІОГРАФІЯ

1. *Авксентьева О. Г., Авдеева И. Д.* Українська іграшка. — К.: Мистецтво, 1973.
2. *Бочко М.* Альбом. Подаруй ми писаночку. — Львів: Каменяр-Гердан Графіка, 2001.
3. *Борецька Є. Я., Малюга П. М.* Технологія виготовлення легкого жіночого та дитячого одягу. — 2-ге вид., стереотип. — К.: Вища школа, 1992.
4. *Горобець І.* Твої іграшки. — К.: Веселка, 1970.
5. Декоративно-ужиткове мистецтво: Словник. /За заг. ред. Я. П. Запас-ка. — Львів: Афіша, 2000. — Т. 1–2.
6. *Кочетова С. В.* Мягкая игрушка: Игрушки с бисером. — М.: РИПОЛ КЛАССИК, 2001.
7. *Кришталева В. С.* Вязание узоров крючком. — М.: Легпромбытгиздат, 1987.

8. *Кульська-Кришечко М.* Декоративні в'язані вироби. — К.: Техніка, 1985.
9. *Максимова М. В.* Азбука вязання. — М.: ПК «Атгач», 1992.
10. *Молотобарова О. С.* Кружок изготовления игрушек-сувениров. — М: Просвещение. 1990.
11. *Наулко В. Артюх Л. А., Горлечко В. Ф.* Культура і побут населення України: Навч. посібник. — К.: Либідь, 1991.
12. Наш дом. — К.: Час, 1990. — Вып. 8.
13. Програма гуртка «Фольклорна лялька» / Укл. Л. М. Божко. — К Інститут змісту і методів навчання, 1997.
14. Програми для загальноосвітніх навчальних закладів. Трудове навчання 5–9 класи. — К.: Шкільний світ, 2001.
15. *Радкевич В. О., Пащенко Г. М.* Технологія вишивки: Підручник. — К Вища школа, 1997.
16. Традиційне й особистісне у мистецтві / За заг. ред. М. Селівачова. — К.: УЦНК «Музей Івана Гончара», 2002.
17. Українська народна іграшка. — Львів, 1980.
18. *Хазенбанк В., Хениш Э.* Сделай сам. — Берлин: Фольк унд Биссен 1990.

